

Yttrande över utredningen ”Ny museipolitik”, SOU 2015:89

Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne har fått rubricerad utredning på remiss och önskar lämna följande synpunkter.

Allmänt

Regionmuseet konstaterar att rubricerad museiutredning till skillnad från sina föregångare föreslår flera stora och genomgripande förändringar. Utredningen lägger fram förslag som vi menar sammantaget stärker museisektorn, inte minst genom att jämställa museernas roll i samhället med kunskapsinstitutioner som universitet, högskola och bibliotek. Utredningen framhåller goda argument för en delvis förnyad inriktning för statlig museipolitik. Regionmuseet vill särskilt lyfta fram det väl genomarbetade avsnittet om de centrala museernas framväxt och organisering, som är en mycket intressant och givande läsning som ger god insikt och förståelse för dagens situation.

Utredningen tillsattes för de statliga museerna och tilläggsuppdraget om att även utreda hur dessa kan vara resurs för hela landet kom långt senare. Det betyder att betänkandet har ett stort fokus på de statliga museerna och de regionala och kommunala museerna är bristfälligt utredda. Det innebär också att det finns otydligheter om när förslaget rör det allmänna museiväsendet eller enbart de statliga museerna.

Hur verksamheter och samlingar vid de centrala museerna kan göras tillgängliga för människor i hela landet är för snävt behandlat och behöver utredas ytterligare. Generellt står museernas publika verksamheter alltför mycket i fokus på bekostnad av samlingarna. Dessutom berörs kulturmiljöarbetet i princip inte alls. En fråga som är av central betydelse för de regionala museernas verksamhet.

Ny museilag

Regionmuseet ställer sig bakom förslaget till en museilag. Det stärker sektorns ställning och genomslag. Det är en styrka att museilagen avser att omfatta alla museer med offentlig styrning. Det är angeläget och viktigt att i en museilag slå fast

musernas fria ställning som kunskapsinstitutioner i samhället och understryka deras ansvar att förmedla ett reflekterande förhållningssätt till historien och omvärlden. Att armlängds avstånd gäller är särskilt viktigt i en tid där det finns ideologier och politiska ambitioner som vill ha makten över vad som ska definieras som konst och kulturarv. Det är angeläget att i en museilag säkerställa att museerna står fria från hindrande åtgärder som av ideologiska eller andra skäl syftar till att inskränka verksamheten. Införandet av en museilag blir ett betydelsefullt erkännande av museerna som ett viktigt grundfundament i det demokratiska samhället för att värna yttrandefrihet, tillgång till källmaterial och rollen som förmedlare av ett reflekterande förhållningssätt till historia.

I definitionen av vilka museer som ska omfattas av lagen anser Regionmuseet att ICOMs definition ska gälla, den är internationellt vedertagen och utgår från att samlingarna är grunden för museiverksamhet. Önskar man inbegripa även konsthallar kan detta anges med en kompletterande skrivning i definitionen. I lagen stipuleras att statliga museer ska verka i hela landet, vilket Regionmuseet menar är ett förlegat centralistiskt perspektiv. De offentligt styrda museerna arbetar inom olika givna geografiska eller verksamhetsmässiga områden, vilket bör komma till uttryck i en neutral skrivning.

I förslaget till museilag berörs inte kulturmiljöarbetet. De flesta läns-/regionmuseer har en omfattande verksamhet i landskapet och upparbetade kontakter med kommuner, församlingar, föreningar, organisationer, näringsliv med flera. Inom kulturmiljöarbetet är samarbetet med kommunerna i samhällsplaneringsfrågor prioriterat för att bland annat använda och utveckla de kulturvärden som finns i våra livsmiljöer. Det är därför mycket viktigt att det i en museilag tas hänsyn till denna verksamhet.

Samlingarna

I museilagen anges att museerna har i uppdrag att aktivt förvalta sina samlingar. De statliga museerna föreslås få möjlighet överlåta föremål som gåva, byte eller genom försäljning. I en särskild bestämmelse ska det regleras att regionala och kommunala museer ges möjlighet att kunna gallra arkeologiskt material som överlåtits av staten. Utredningen menar att möjligheten till gallring är viktig för att kunna undvika skenande kostnader för vård och magasinering.

Regionmuseet ställer sig mycket positivt till att det i museilagen införs särskilda bestämmelser om aktiv förvaltning av samlingarna för att uppnå verksamhetens mål. Det ger incitament till en ökad användning av samlingarna och till att göra en översyn av samlingarna så att de bättre speglar samhället. En aktiv förvaltning ger en större flexibilitet som kan göra samlingarna mer relevanta i sin samtid.

Utredningen lägger stor vikt vid behovet av gallring men Regionmuseet menar att denna åtgärd enbart kan få marginella effekter på kostnadssidan. Risken att museer i någon större omfattning skulle börja gallra i sina samlingar ser vi som obefintlig då

etiken kring föremålshandling har en mycket stark förankring i museisektorn och därtill bygger på ett starkt förtroende från allmänheten. Trots det ser Regionmuseet positivt på möjligheten att få gallra i det fyndfördelade arkeologiska materialet, som inte alltid håller ett vetenskapligt eller kulturhistoriskt värde som motsvarar ett bevarande för all framtid. Regionmuseet ställer sig mycket positivt till att en museilag innehåller generella bestämmelser om museernas huvudsakliga verksamheter.

Ny myndighet för museer

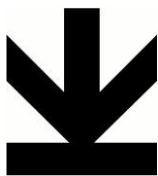
Regionmuseet ser positivt på att inrätta en ny myndighet för museer och utställningar. Det stärker museibranschen, ökar kompetensen på nationell nivå, utgör ett viktigt stöd för museerna och innebär ett större ansvarstagande för att sammanfoga och styra det splittrade museiväsendet. Det framstår som rimligt att medel överförs från Riksutställningar och att vissa myndighetsuppgifter flyttas över till den nya myndigheten. Det finns fördelar med att få en samlad kompetens och en myndighet som tar ett övergripande ansvar för bidragsfördelning, utvärderingsmetoder, omvärldsbevakning och museistatistik. Förslaget att ge den nya myndigheten i uppdrag att stödja digital utveckling och samordning är mycket bra. Regionmuseet ser positivt på förslaget att Digisam flyttar över till den nya myndigheten.

Dock menar Regionmuseet att myndigheten måste ges en reell tyngd med ekonomiska resurser som motsvarar förväntningarna, samt ha en större bemanning än 12-14 personer för att klara uppdragen, och kunna vara offensiv och trovärdig. Idag saknas en nationell samlad kompetens som landets museer kan föra en verksamhetsutvecklande dialog med och en ny myndighet kan vara svaret på detta behov.

Hur kommer en ny myndighet att förhålla sig till kulturmiljöarbetet; kommer det att ingå eller ligga utanför? Arbetet med den yttre miljön, ute i landskapet är en central del av de regionala museernas verksamhet. Regionmuseet anser att detta viktiga arbete måste ingå i det som en eventuell ny myndighet har ansvar för.

Nytt statsbidrag

Regionmuseet ser positivt på förslaget om ett statsbidrag på 28 milj kr för samverkansprojekt. Att statsbidraget är begränsat till utställningar och publik verksamhet anser vi dock vara för snävt. Bidraget bör t ex även omfatta metod- och kunskapsutveckling, omvärldsanalys med mera. Det är inte enbart avsaknaden av samverkan som har betydelse för de statliga museernas bristande synlighet och närvaro i landet. På de flesta av landets museer finns ett stort behov av investeringar i säkerhet och klimat för att klara de högt ställda villkor som måste uppfyllas för att få låna föremål från de statliga museerna. Denna problematik behandlas inte i utredningen, men är ett stort hinder för att centralmuseernas mest intressanta föremål ska bli tillgängliga. Möjligheten att använda statsbidraget för ombyggnader faller,

om inte annat, på att det föreslagna statsbidraget inte står i proportion till kostnader och behov.

Regionmuseet vill också lyfta fram att det idag finns en projektrötthet. Det tar tid och kostar pengar att skriva fram projektförslag, och många ansökningar blir inte beviljade. Ett annat problem är att önskade mål och effekter upphör när projektet tar slut. Erfarenheten säger att projekt sällan leder till något bestående. Museerna behöver anslag som täcker verksamheten inklusive utvecklingsarbete.

För stiftelsen Regionmuseet Kristianstad/Landsantikvarien i Skåne

Nils-Arne Bidsell
Vice ordförande

Barbro Mellander
Regionmuseichef/Landsantikvarie